

Preventivní program

Prevence sociálně patologických jevů u dětí

Vypracovala: Vendula Slavíková Tomanová – zástupce ředitele pro MŠ

Projednáno na pedagogické radě: 26. 8. 2026

Platnost od: 1. 9. 2026

Obsah

1. Úvod

• Charakteristika mateřské školy

- Analýza současného stavu mateřské školy
- Spolupráce mezi pedagogy
- Spolupráce s ostatními zaměstnanci školy
- Spolupráce mezi pedagogy a rodiči

• Cíle prevence v mateřské škole

- Vytváření pravidel
- Šikana – posilování mezilidských vztahů
- Zdraví
- Hygiena
- Výživa
- Pohyb
- Příroda a my
- Návykové látky
- Cizí lidé
- Komunikační technologie
- Doprava
- Logopedie

• Realizace programu

• Evaluace preventivního programu

1. Úvod

Minimální preventivní program je vypracován pro potřeby mateřské školy Bělá nad Radbuzou.

Minimální preventivní program vychází ze školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, pod názvem „**Od jara do zimy**“.

Vymezuje pravidla, která mají děti dodržovat při pohybu ve třídě a v chování k druhým lidem, obzvláště k dětem v MŠ. Dále se zabývá tématy směřujícími k etice a etiketě. Nedílnou součástí je osvojování si kultury a kulturních vzorců.

Minimální preventivní program vychází z Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027, dále je v souladu s pokyny MŠMT, č. j. 1454/2000-51, který do prevence rizikového chování zařazuje konzumaci drog včetně alkoholu, kouření, kriminalitu, virtuální drogy a gambling, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, intoleranci, antisemitismus, ze Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy, z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28, z Metodického pokynu MŠMT ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MŠMT – 21149/2016, také z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Příloha č. 22) Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních za účelem zajištění bezpečnosti a ochrany jejich zdraví, nastavení systémové metodické podpory a práce s rodinou a školou či školským zařízením. (č. j. MŠMT5217/2017-1)

Minimální preventivní program podporuje zdravý životní styl a je základním nástrojem prevence. Očekávané výstupy správných společenských návyků budou naplňovány v souladu se záměry s ŠVP a bude prolínat ve všech vzdělávacích oblastech vzdělávacího programu.

Se sociálně patologickými jevy jako např. týrání, šikana, nesnášenlivost, návykové látky a ad., se mohou setkat děti již v předškolním věku. Proto začínáme s primární prevencí již se začátkem docházky do mateřské školy. Preventivní program je přizpůsobený pro děti všech věkových skupin.

- **Charakteristika mateřské školy**

Mateřská škola Bělá nad Radbuzou je součástí ZŠ a MŠ Bělá nad Radbuzou . Zajišťujeme péči o děti od 3 do 6 let.

MŠ Bělá nad Radbuzou má kapacitu 60 dětí a učitelky pracují podle ŠVP „Od jara do zimy,“ který vychází z RVP PV.

- **Analýza současného stavu mateřské školy**

Co se daří:

- **Každodenní komunikace s rodiči** – probíhá přirozenou formou při předávání a vyzvedávání dětí, vztahy s rodiči jsou otevřené a vstřícné.

- **Aktivní zapojení rodičů** – rodiče se pravidelně a ochotně podílejí na organizaci školních a společenských akcí.
- **Zkvalitnění prostředí MŠ** – úspěšně probíhá úprava a zvelebení vnitřních i venkovních prostor školy, včetně školní zahrady.
- **Plnohodnotné využívání školní zahrady** – zahrada slouží k pohybovým i vzdělávacím aktivitám, děti mají k dispozici podnětné prostředí.
- **Pravidelné využívání tělocvičny** – tělocvična slouží jak potřebám MŠ, tak i veřejnosti při různých akcích.
- **Dobrá spolupráce se zřizovatelem** – podpora ze strany zřizovatele je stabilní, spolupráce je vstřícná a efektivní.
- **Kvalitní spolupráce s dalšími institucemi** – aktivně spolupracujeme se SPC, PPP, Městským úřadem Bělá nad Radbuzou, ZŠ, Městskou knihovnou a dalšími subjekty dle potřeby.

Co se podařilo částečně

- **Zkvalitnění webových stránek školy** – webové stránky jsou přehlednější a slouží ke komunikaci s rodiči. Rodiče jsou informováni o dění v MŠ

Co se nedaří

- **Odstranit nevhodné projevy chování mezi dětmi** – i přes důslednou práci pedagogů se stále objevuje strkání, štípání či drobná fyzická agresivita mezi některými dětmi.
- **Verbální přestupky a neukázněnost** – přetrvává skákání do řeči, neschopnost naslouchat a občasné používání drobných vulgarismů.
- **Netrpělivost dětí** – některé děti mají potíže s čekáním na řadu a zvládáním běžných denních situací vyžadujících sebekontrolu.
- **Spolupráce mezi pedagogy**

Naše mateřská škola je trojtřídní, což klade zvláštní důraz na **úzkou spolupráci a každodenní součinnost pedagogických pracovníků**. V takovém prostředí je nezbytné, aby komunikace mezi učitelkami byla **efektivní, otevřená a přehledná**. Vzhledem k tomu, že se na třídách střídají dvě pedagožky během dne v péči o stejnou skupinu dětí, je klíčové, aby jedna mohla plynule navázat na práci druhé.

Aby byla zajištěna kontinuita výchovně-vzdělávací práce a individuální přístup k dětem, je důležité, aby byly veškeré potřebné informace **pečlivě a srozumitelně zaznamenávány**.

K tomu slouží zejména **přehled výchovné práce**, do kterého zapisujeme průběh

vzdělávacích aktivit, reakce dětí, pozorování a další důležité skutečnosti. Dbáme na to, aby zápisy byly výstižné, věcné a psané jednotným způsobem.

Spolupráce mezi pedagogy zahrnuje také **sdílení informací o vývoji jednotlivých dětí**, jejich potřebách, pokrocích i případných potížích. Tyto informace jsou zaznamenávány podle předem dohodnutých pravidel hodnocení a reflektují individuální přístup k dítěti. Snažíme se o to, aby veškeré informace byly dostupné, přehledné a vedly ke **sjednocenému pedagogickému působení**.

Přestože někdy může dojít k tzv. **komunikačnímu šumu** nebo drobnému nedorozumění, snažíme se těmto situacím předcházet pravidelným předáváním informací, průběžnými konzultacemi a otevřenou zpětnou vazbou. Důvěra a respekt mezi kolegyněmi je základním kamenem dobrého fungování celé školky.

Naší snahou je neustále **posilovat profesní dialog a týmového ducha**, a to i prostřednictvím společného plánování, sdílení zkušeností a aktivního hledání řešení v různých výchovných situacích. Kvalitní spolupráce mezi pedagogy se pak přirozeně odráží v pohodové atmosféře ve třídě a pozitivně ovlivňuje celkový rozvoj dětí.

- **Spolupráce s ostatními zaměstnanci školy**

Neoddělitelnou a velmi důležitou součástí našeho kolektivu je také **paní školnice**, která se podílí nejen na zajištění provozních a technických záležitostí, ale i na každodenním chodu třídy a péči o děti. Její **aktivní zapojení do dění v mateřské škole** významně přispívá k vytvoření bezpečného, čistého a podnětného prostředí pro děti.

- **Spolupráce mezi pedagogy a rodiči**

V naší mateřské škole klademe velký důraz na **otevřenou, vstřícnou a pravidelnou komunikaci s rodiči**, která je základem efektivní spolupráce a podpory dítěte. Rodiče mají možnost řešit veškeré záležitosti průběžně – **během každodenního předávání dětí**, případně si mohou **domluvit individuální schůzku** s pedagogem v termínu, který jim vyhovuje.

Tento flexibilní přístup umožňuje reagovat na aktuální potřeby rodičů i školy a zároveň podporuje osobní a důvěrný vztah mezi školou a rodinou.

K nejčastějším formám komunikace patří:

- **osobní kontakt** – preferujeme přímý rozhovor s rodiči, který považujeme za nejefektivnější a nejpřirozenější formu sdílení informací,
- **telefonická a e-mailová komunikace** – využíváme zejména pro rychlé sdělení, omluvy nebo domluvu termínů schůzek,

- **informační nástěnka v šatně** – pravidelně aktualizujeme důležité informace, připravované akce, oznámení a organizační sdělení,
- **internetové stránky školy** – slouží jako doplňkový informační kanál pro rodiče a veřejnost.

Úzká spolupráce s rodiči:

- vzájemná informovanost,
- společné aktivity v MŠ – třídní schůzky s odborníky, besídky, tvoření, společenské akce – adventní setkání, Den Matek apod.

Cíle prevence v mateřské škole

Program je přizpůsoben pro všechny děti v MŠ (3 třídy – každá třída je homogenní).

Cíle MPP jsou především ve:

- výchově ke zdravému životnímu stylu, podněcování dětí k uvědomění si zodpovědnosti za své zdraví a za životní prostředí,
- vytváření žebříčku hodnot s důrazem na život bez drog, násilného a diskriminačního chování,
- posilování duševní odolnosti vůči stresu a negativním zážitkům,
- minimalizaci výskytu sociálně patologických jevů,
- nabízení účasti, po dohodě s rodiči, dětem aktivity na školních i mimoškolních aktivitách a vytváření pozitivní motivace pro zapojení dětí do školních i mimoškolních aktivit,
- předávat dětem informace z oblasti návykových látek a zdravého stravování,
- posilovat pozitivní sociální klima a tím pozitivní vztahy v kolektivu dětí,
- seznámit děti s multikulturní výchovou,
- mít správný režim dne,
- znát zásady slušného chování,
- umět říci „ne“,
- naučit se rozlišovat dobré a špatné,
- umět čelit tlaku vrstevníků,
- umět se sebevládat.

Vytváření pravidel

V mateřské škole jsou vytvořena a vystavená pravidla chování dětí. Pravidla děti spoluvytvářejí a učí se je chápat a dodržovat. Pravidla vycházejí ze školního řádu mateřské školy. Pravidla jsou vytvořena tak, aby je děti vizuálním pohledem pochopily – piktogramy.

Naše pravidla:

- Neběháme ve třídě, po chodbě, po schodech, v šatně (možnost úrazu) = šnečkové pravidlo.
- Ve třídě, v šatně nekřičíme (šetříme si sluch, nerušíme ostatní děti při hře, či řízených činnostech) = ouškové pravidlo.
- Spory mezi sebou neřešíme rukama, ale slovem a přátelskou dohodou, neubližujeme si = kamarádkové pravidlo.
- Nemluvíme vulgárně, hrubě = pusinkové pravidlo.
- Uklízíme hračky na své místo = ručičky nám pomáhají.
- Neničme úmyslně kamarádovi hru.
- Umíme poprosit a poděkovat.
- Stolečkové pravidlo.
- Chráníme přírodu.
- Pravidla při pobytu na zahradě (tyto pravidla opakujeme pravidelně před pobytem na zahradě).

Šikana – posilování mezilidských vztahů

- Upevňovat obecně uznávané hodnoty a postoje společenského života.
- Pěstovat úctu k životu (stáří x mládí, fauna a flóra...).
- Posilovat a rozvíjet zdravé vrstevnické vztahy.
- Podporovat v dětech jejich přirozenou potřebu poznávat nové.
- Posilovat hodnotu vzdělání.
- Účinně a profesionálně postupovat při rozpoznání šikany.

Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání

Empirické zkušenosti potvrzují, že šikana se může objevovat už v mateřské škole (dále jen „MŠ“). Vyskytují se tam prvky šikany a spíše zárodečná stadia tohoto destruktivního fenoménu.

Nicméně skrytá a neléčená počáteční šikana působí i zde velké škody a trápení, které zasáhnou děti, rodiče i pedagogy.

Škola musí zabezpečit minimální požadavky na ochranu dětí před šikanou. Po odborném a bezpečném rozkrytí šikany pedagog zvolí podle situace vhodný způsob nápravy, např.:

- **rozhovor s dítětem, které ubližuje** – pedagog využije opatření, která v MŠ fungují, např. srozumitelně sdělí dítěti, že porušilo stanovená pravidla, vede jej v sociálně žádoucích projevech, navrhuje a ukazuje mu adekvátní varianty v projevech chování; samozřejmě, jakmile je to možné, ocení jeho zlepšení;
- **zavedení ochranného režimu oběti** – v počátku pro jistotu MŠ nastaví přísnější dozor; v některých komplikovanějších případech oběť a útočníka v rámci možností od sebe oddělí; není vhodné konfrontovat agresora s obětí;
- **práce se skupinou** – MŠ využije intervenční program, v němž děti získávají žádoucí vzory chování a zároveň se mohou „dotknout“ pocitů toho, komu je ubližováno; vhodné jsou činnosti podporující spolupráci, při nichž nejsou vítězové a poražení; využít se dají rovněž pohádky či příběhy a jejich dramatizace;
- **rozhovor se zákonnými zástupci dítěte agresora** – proběhne až tehdy, když je situace zmapovaná; důležitá je maximální snaha získat je pro spolupráci; nejbezpečnější je, když rozhovor provede pracovník MŠ; rozhovor rodičů oběti s rodiči agresora je velmi rizikový. Škola může zvolit i kombinaci výše uvedených metod.

Škola zajišťuje podporu a rozvoj pro své pedagogy v podobě kontinuálního plánu dalšího vzdělávání.

Spolupráce s rodiči je velmi úzká a doposud bezproblémová a osvědčilo se nám operativní řešení i drobných problémů hned v začátku. Rodiče i pedagogové svým vlastním jednáním modelují a podporují prosociální chování.

Zdraví

- Vymežit zdravé a škodlivé potraviny.
- Vědět rozdíl mezi pojmy zdraví x nemoc.
- Vyvodit a pochopit pojem – tělesná pohoda, duševní pohoda a sociální.
- Umět říci, že nás něco bolí a kde.

Hygiena

- Upevňovat hygienické návyky u dětí.
- Nebezpečí nákaz.

- Dodržování hygienických návyků (mytí rukou, používání toalety, umět smrkat do kapesníků, hygiena vlasů,)

Výživa, stravování a stolování

- Jídla zdravá a škodlivá.
- Pitný režim.
- Stolování.

Pohyb

- Vedení dětí ke zdravému pohybu.
- Předcházení úrazů.

Příroda a my

- Umět rozpoznat některé léčivé rostliny.
- Nebezpečné rostliny a plody.
- Chráníme přírodu.
- Umět rozpoznat domácí zvířata, zvířata ze ZOO, lesní zvěř.
- Chráníme zvířata.
- Ohrožená zvířata.
- Zvířata, která ohrožují naše zdraví (klíště, jedovatý had, ...)

Návykové látky (Alkohol, kouření, drogy)

- Rozpoznávání nebezpečí a rizik.
- Osvojení si dovednosti odmítnout.
- Posilování důvěry v pedagoga a rodiče.

Kouření

- Co lidem způsobuje kouření – nemoci, ohrožují druhé lidi.
- Proč lidé kouří.
- Vymyslet řešení, jak to udělat, abychom nebyli v zakouřeném prostředí.

Drogy

- Léky, není lék jako lék, některé léky musíme užívat, ale musíme se řídit předpisem od lékaře.

- Podávání léků.
- Zvířata a lidé nemají stejné léky. • Jeden lék není na všechny nemohy.
- Drogy – látky, které škodí zdraví.

Léky

- Léky, není lék jako lék, některé léky musíme užívat, ale musíme se řídit předpisem od lékaře.
- Podávání léků.
- Zvířata a lidé nemají stejné léky.
- Jeden lék není na všechny nemohy.

Cizí lidé

- Nemluvit s neznámými lidmi.
- Únos.
- Nebrat si nic od cizích lidí.
- Nácvič odmítání.

Komunikační technologie

- Jak nám prospívají technologie (k vyhledávání informací, spojení se světem,...).
- Nevhodné programy.
- Jak nám škodí IT – závislost, zkažené oči, ...
- Kyberšikana.

Doprava

- Znat základní pravidla silničního provozu.
- Nebezpečí na silnici, ulici.

Logopedie

Pro podporu všestranného rozvoje dětí v předškolním vzdělávání je do ŠVP zařazena logopedická prevence. Logopedická prevence spočívá ve včasném předcházení poruch řeči a všech částí sdělovacího projevu. Rozlišována je primární, sekundární a terciární logopedická prevence.

Úkolem **primární logopedické prevence** je pozitivně ovlivňovat vývoj řeči, správné mluvy a komunikačních návyků.

Sekundární logopedická prevence se netýká všech dětí, ale pouze těch, které spadají do tzv. rizikové skupiny a jsou ohroženy možností narušeného vývoje řeči.

Terciární logopedická prevence je směřována k dětem, u kterých se narušená komunikační schopnost již projevila. Odborně prováděné logopedické činnosti mají nejenom charakter terapeutický, ale i výchovně vzdělávací. Předcházejí negativním důsledkům narušené komunikační schopnosti v osobnostním rozvoji dětí a snaží se zamezit opakování nebo zhoršování komunikačních potíží.

Prevenčí patologických jevů je podpora dítěte k vytvoření zdravého sebevědomí, se schopností bránit se projevům násilí, které bude umět komunikovat s ostatními, dokáže pomoci druhému, bude mít rozvinutou emoční inteligenci a bude empatický k druhým.

Kritické situace společně rozebíráme v komunitním kruhu, nebo v ranním kruhu, kde společně s dětmi hledáme správná řešení, vysvětlujeme a hodnotíme sebe i druhé.

- **Realizace programu**

Různá témata otvíráme při každodenních činnostech. Naše snaha prolíná celým dnem a odráží se ve všech činnostech.

Prevence se objevuje ve většině tematických blocích jako např. lidské tělo, zdraví, zdravá výživa, sport, zdraví a pohyb, dopravní výchova, já moje okolí, zvířata...

Do mateřské školy zveme odborníky, kteří nám pomáhají s prevencí.

Veškeré výstupy zapisujeme do třídní knihy.

Příkladem dětem jde celý pedagogický sbor, který se v této problematice dále vzdělává (DVPP, nebo samostudium).

Ve vzdělávací práci využíváme různé materiály z internetu, pracovní listy, odborníky, ...

- **Evaluace preventivního programu**

Evaluace je prováděna formou pozorování, vedením pedagogické dokumentace, konzultacemi s rodiči a pedagogickými radami. Závěrečné vyhodnocení programu probíhá v červnu a je součástí vlastního hodnocení školy.

Vypracovala: Vendula Slavíková Tomanová

Zástupce ředitele pro MŠ

Schváleno pedagogickou radou dne: 26. 8. 2026